

sede, kake zlorabe njegovega položaja, mislim le na smer njegove politike in ugovorjam zgorajšnji trditvi v toliko, v kolikor bi molk vzbujal videz, da nisem bil umravljen k izjavi ki sem jo podal v imenu svojega društva na seji širjega sosveta, da smatramo delovanje pover-

jenštva nasprotno smeri začrtani v deklaraciji. Razloge za izjavo sem navedel na seji.

Na Prevaljah, dne 2. febr. 1926

Rud. Mencin.

K osamosvojitvi — naprej!

Vsaka zdrava misel zmagaja slei ali prej pa naj se jo še tako tlačijo.

Taka zdrava misel je bila v duši učitelstva; ni pa mogla na dan, ker je imela zveste čuvanje. Skrbno in dosledno so jo čuvali, da ni odjeknil iz hiše učiteljskega stanu en sam iek hrepenenja po pravi stanovski svobodi. In končno je prišlo kar je moralo priti: vse potrpljenje učiteljstva, vse bridke izkušnje, vse dolgoletno zapostavljanje in zlorabljanje stanu se je združilo v mogočnem odmevu jannarske Deklaracije. Dozorela je misel in zavest po pravi svobodni stanu.

Bo li zrelo učiteljstvo, bo li razumevalo dati novorojenemu detetu primerne hrane, da se razvije v orjaka ki bo štivil vsepovsod proti vsakemu poedinca kakor celokupni stan.

Živo vero nosim v srcu da je mogoče dvigniti učiteljski stan po smernicah »Deklaracije« na isto višino, na katero se mora dvigniti stan, ki je narodu potreben kakor sol jedi.

Ne v agitaciji, ne v prigovarjanju, ne v lepih člankih — v vaših dušah kolegi in kolegije mora vzkleti silna stanovska zavest neomamljivo prepričanje, da je edina rešitev stanu v osamosvojitvi. Pomislite samo, da smo stan, ki je bil neobhodna potreba narodu — je — in bo — in zavedati se moramo, da smo v službi naroda, ki je suveren.

Narod je naša baza in ne stranke, ne režimi, ki nrrdejo in padejo, narod ostane in z njim učiteljstvo. Mari naj se bunimo narodu radi lepih oči te ali one stranke!? Tovariši pogum, poglejte mirno, a globoko v oči vsem onim, ki vas vabilo s sladkimi besedami z zlatimi obljubami, da vas premotijo, s pravega pota, ki vam ga kažejo smernice Deklaracije.

Ne sledite jim, ker vas hočejo varati v svojo korist. Pomislite da ste nad pol stoletja vleklj v potu svojega obraza, bičani, zaničevani in opljuvani kot stan —

za druge. Kdor je utegnil vas je izrabljaj — ne samo poedinca — cele stanovske organizacije so upregali v korist osebnim in političnim namenom. In — ko ste storili svoje delo — so vas zavržli, kakor se zavrže ožeta limona.

Proč s pomisleki, tu smo, naše delo naj je posvečeno narodu, ki nas je poklical, iz katerega smo izšli: toda narod ni ta ali ona oseba, narod je masa ki hrepeni po kulturnih in socialnih dobrinah, ki jih donaja le vestno in intenzivno delo.

Velik del tega, kar imenujemo dobrina, pa bodisi v tem ali onem zmislu, je zavisen od učiteljskega stanu. Čemu na razpotju razmišljati! Izšel sem iz naročja — tedaj vse delo za narod.

Cankar je rekel nekje — ironično seveda: »Narod je hlod, ki ga obdelujejo posamezni sebi v korist« — jaz pravim: »Učiteljski stan je bil do danes hlod«, ki so ga obdelovali in mučili in natezovali po svoje. Z Deklaracijo naj pride v naše duše spoznanje, da mora polstoletna zloraba stanu prenehati ter mu zasvetiti ona svoboda, ki jo more nuditi svobodni narod svojemu prvemu in največjemu dobrotniku — učitelju.

Roko stran od stanu vsi klevetniki in kupčevalci duš, pustite učiteljstvo, da se razvije v svoji organizaciji svobodno v srečo in blaginjo naroda v pomirjenem razburjenih strasti, da more s svojim zvišenim in plemenitim delom odstraniti strupene robe, ki so zrastle vsled danih razmer med našim narodom, da izleči rak-rane na katerih trpe mase ljudstva.

Učiteljstvo glej, v Deklaraciji je spas stanu! Oklenj se jo z dušo zavrzj vse osebnosti — pusti vse ozire in pomisleke, očisti svojo dušo vseh sugestij in sovražnega strupa, strnj se v mogočno stanovsko organizacijo ki ti bo orinešla v najbližnjem času mnogo dobrega in blagodejen mir!

Fran Škulj.

Vidovičeva vzgojna šola v Sarajevu.

(Novo izobraževalno gibanje v kočevskem učit. društvu.)

Nedelja 24. pr. m znači mejnik v tem društvu, ker je prišlo vani novo življenje, saj se je zbudilo iz zimske otrplosti.

Tudi pri nas bijemo borbo s temo in iščemo novih boljših poti za svojo lastno dovršenost, potrebno vzgojiteljem in prosvetiteljem!

Tovariša Mervič in Kmet se nista bala ne stroškov ne dolgega pota v Kočevje, da sta nam orisala delo enega najplemenitejših naših mož, Miljenka Vidoviča. Spoznali smo njegovo in njegovih sodelavcev vzgojno delo in njegovo slovečo šolo v Sarajevu, ki je postalo radi Vidovičevih zaslug središče naše vzgoje in resnične kulture.

To popoldne smo si tudi mi zapisali na prapor: Reformacija naših duš in src, reforma naroda, človeštva!

Glavna misel iz Vidovičeve brošure »Društvena dekadencia«: »Glejte, kaj danes grozi Evropi in radi česar se more ona upropasti: skok v neizvestnost, v anarhijo, v praznino. Skok iz stare kulture v novo, ki je še ni.«

»Radi Evrope in rešitve človeštva moramo vložiti vse sile in napore v dve

smeri: da se namreč v korenu prepereči nov bojni orkan in se vzpostavi v družbi nova kultura, ki bo imela svojo življenjsko korenino v srcu istini in ljubavi. To veliko spasonosno idejo more udejestviti samo vzgoja, ki je edina v stanu, da pripravi — s svojim plivom na intelekt in dušo — nov naraščaj boljši, bolj prosvitljen in bolj moralen od današnjega.«

Vidović izdaja tudi več listov:

Mesečnik »Uzgajatelj«. To je časopis za moralno in etično poboljšanje družbe ki ga urejuje Milj. Vidović in izhaja v Sarajevu.

Če nekdo, nam pokaže pravo pot Vidović, ki je zaslovel že izven Evrope in je sigurno eden največjih današnjih reformatoriev vzgoje in pouka. Vsaka učiteljska knjižnica bi morala dobivati prekrasno bogato revijo »Uzgajatelj«. Naročiti jo je pri upravi »Uzgajatelj«, Sarajevo, Aleksandrova ulica, broj 62, Stane letno 100 Din.

Tednik »Novi čovjek« — Vidovičev časopis za moralno etični pokret — izhaja tudi v Sarajevu, Naročnina je 80 Din letno. Spt.

Učiteljsko društvo za Kočevski okraj.

Vsem članom v vednost, da o deklaraciji do seje širjega sosveta, dne 10. januarja t. l. v Ljubljani društvo ni bilo obveščeno, zato se ista tudi ni mogla dostaviti članstvu v izjavo in predsednik brez odobritve članstva ni mogel na seji glasovati ne za ne proti. Pridrjal sem si pa pravico, da se društvo izjavi o deklaraciji, kadar to sklene celopupno članstvo bodisi na zborovanju ali pa na društvenem občnem zboru. Če so imeli posamezni nekompetentni faktorji deklaracijo že pred sejo širjega sosveta in da

niso hoteli omogočiti, da izve za deklaracijo vse članstvo ne morem odgovarjati. Redni občni zbor društva se bo vršil radi neugodnih vremenskih razmer in velike oddaljenosti članstva v začetku aprila. O sedanjih prilikah v društvu dobi članstvo v teku tedna pismeno okrožnico; zato dotlej počakajte z vsemi raznimi izjavami, ki se vam nelegalno anonimno in samo v beganje članstva v zadnjem času vsiljujejo.

Završnik Alfonz, predsednik.

Upravitelji, upraviteljice! Naročite „Zvonček“ iz prejšnjih let. Poslužite se dopisnice!

O poučevanju slovenščine in hrvaščine na ljudskih šolah med Slovani v Italiji.

Z znano Gentilijevo šolsko reformo so bile odpravljene vse ljudske šole s slovenskim, odnosno hrvatskim učnim jezikom v Italiji in sicer je bil še z istim šolskim letom (1923./24.), odpravljen prvi razred, naslednje šolsko leto je bil odpravljen drugi razred in letos se poučuje v slovenščini, odnosno hrvaščini samo od četrtega razreda dalje, v kolikor seveda četrti razredi sploh obstojajo. Prihodnje šolsko leto odpadejo še tri in slovenska in hrvatska šola v Italiji je s tem praktično zakopana kajti petih in šestih razredov, katerim je določeno še eno, odnosno dve leti življenja, je le skrajno malo.

Ljudske šole s slovenskim, odnosno hrvatskim učnim jezikom niso bile odpravljene s posebnim zakonom, ki bi pokazal vsemu svetu pravo mišljenje in namene vladajočih krogov, pač pa samo z nedolžno formuliranim paragrafom v splošni šolski reformi.

Da bi se pa na lavnosti pokazal, veliko-dušne napram zatiranim manjšinam so določili, da imajo slovenski in hrvatski otroci pravico do pouka v materinščini v nekakšnih dodatnih urah ki se pa morajo obdržati izven rednega urnika.

Toda ta pravica je ostala v splošnem na papirju. Kajti učenci, ki hočejo uživati to pravico morajo začetkom leta ob vsotovanju predložiti prijavo spisano v italijanščini. Že ta zahteva je neprimerna, kajti naše ljudstvo je po večini kmetijskega stanu in se težko odloči, da sploh piše, kaj šele v jeziku ki ga sploh ne pozna. Vsaka pomoč pri tem od druge strani pa se smatra kot najhujša iredentovska agitacija. V kolikih slučajih pa so se italijanski učitelji branili sprejeti te prijave. Že radi teh formalnih težkoč je veliko število naše dece brez pouka v materinščini.

Tudi v krajih kjer so se učenci pravočasno in pravilno priglasili, se veliko-

krat pouk resnično ni vršil. Veliko krajev, kjer so se kljub prizadevanju staršev in kljub temu, da so slovenske učne moci na razpolago, ne poučuje slovenščina, tako n. pr. v Lazaretu v Koprščini. Drugod se ne vrši pouk v dodatnih urah kjer ni učitelja ki bi poučeval slovenščino, n. pr. na Dobrodu. Pri tem pa pozabljajo koitko slovenskih in hrvatskih učiteljev so vrgli na cesto samo radi tega, ker so Slovenci ali Hrvatje.

Kier se na pouk vrši, se vrši večnomoma po mačehovsko. Tako n. pr. v tržaški okolici, kjer se poučuje slovenščina ali v dopoldanskih urah tako da morajo desetletni otroci napraviti v zimskem času v večernih urah po večini zelo dolgo pot, da prisostvujejo eni uri pouka v materinščini. Drugod na morajo otroci iz lastnega šolskega poslopja v vrsti se podati na drug šolski zavod ki je dober četrt ure oddaljen, samo menda radi tega, ker njih zavod je bil prvotno slovenski drugi pa od vsega začetka italijanski (to se dogaja pri Sv. Ivanu pri Trstu).

Toda tudi ta pouk, ki se resnično vrši je dokaj čuden, menda edinj svoje vrste na vsem svetu. Poučuje se namreč brez knjig. Za tržaško okolico velja celo naredba, da ne smejo pri tem pouku ne čitati ne pisati. Učteli jim sme k večjemu pripovedovati pravljice in zato morajo kakor rečeno otroci hoditi po ure daleč in še več v šolo.

Sicer pa je tudi pouk v še ostalih slovenskih in hrvatskih razredih dokaj čuden. Tudi tam namreč nimajo učnih knjig. Šolska oblast je namreč za tekoče leto aprobirala samo učne knjižice za prvi, drugi in tretji razred, to je za razrede, ki več ne obstojajo. Ni izključeno, da bodo za prihodnje leto aprobirane knjižice za četrti razred ki tedaj odpade.

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Nemčije.

—nem Problem mlajšega učiteljstva v Nemčiji. Naša država se gospodarsko konsoliduje s tem v zvezi pa se je javil boj za existenco. Skrb za kruh je zavladala tudi v naših vrstah, kar nas preseneča ker nekoč tega nismo poznali. Naše šolstvo se razvija, obenem pa nam rodi nadprodukcijo naraščaja. Govori se da je okrog 700 učiteljskih moči brez službe. To dejstvo nam vzbujajo sočutje a tolažimo se, da nimamo samo mi obupanij tovarišev, temveč, da jih imajo druge države tudi in celo toliko, da niso v nobenem razmerju z našimi.

Oglejmo si Prusijo:

Tam je sistemiziranih 112.000 učnih mest, 27.000 pa je mladih učiteljev, ki so brez službe in čakajo na kako namestitev. In kako dolgo bodo morali čakati, da pridejo do kruha v učiteljski službi? Po računu pridejo slednji šele leta 1933, na vrsto. V svojem obupnem stanju si iščejo zasluzka povsod z upanjem v srcu, da se jim konečno vendar odprejo vrata v šolo, za kar edino so usposobljeni Kakšne službe prevzemajo začasno? So policijski uradniki, pomočniki na pošti, delujejo pri požarni brambli, krovij pastirji so, vozniki dninarji igralci v kinu in kavarnah, potujoči igralci, statisti, kolporterji, potniki itd. Kljub temu pa je še vedno 75% mladih učiteljev brez zasluzka, ker ne morejo najti službe. Zato se jih veliko poda na neprava pota in samomori se vrše pogostoma.

Prusko Učit. društvo skrbi z vso vehemenco za svoje bedne naraščainike ter pritiska na vlado da odpomore. Pruski deželni zbor je opetovano pretresoval zadevo učit. naraščaja in je slednjič sklenil, da pomaga brezposelnim učiteljem s podporami, potem da zniža število otrok v razredu na 40, da zniža število obveznih ur starejšim učiteljem, da povzdigne njih na višje organizirane šole, potem pa, da se bo čakalna doba vračunala v službeno dobo. Obenem je tudi naprosil drž. ministrstvo, da poviša podporo za brezposelne učitelje na 5.000.000 Mk.

Sklepni so storjeni, a izvedbe teh se zavlačujejo. Danes je na Pruskem še vedno 12.485 razredov, ki imajo nad 60 otrok, več kot 50 otrok ima 46.967 razredov, več kot 40 pa 76.828 razredov, torej 73.12%. Če bi hoteli izvršiti sklep, da nima razred več kot 40 otrok — in to bi

se moralo izvršiti povsod — bi na Pruskem ne bilo nobenega brezposelnega učitelja. Če na se bodo učitelji ki so danes brez službe, ali pa v tujih poklicih, podali tekom let v učiteljske službe, ne bodo to več učitelji ki bodo z navdušenjem delovali temveč mladeniči, ki so zgubili mladinski duh.

Svetovna gospodarska kriza vlada preko vse Evrope, boj za obstanek je kritičen, a naša mladina bodi vesela, da skrbi zate Jugoslavija; kjer so razmere vendar še srečnejše kot pa v drugih državah. V prosvetnih oblastih imamo osebe, ki skrbje za procvit šolstva in dobrobit učiteljstva. Le-ti bodo tudi skrbeli da ne bomo imeli brezposelnih tovarišev. Leo P.

Iz Estonske.

—est Višje šolstvo. Povojna država ob Baltiku, Estonska, ima 1.1 milijona duš. Boj proti analfabetizmu se močno bije, 88% je pismenih, seveda procenti so šteti z ozirom na število prebivalstva nad 12 let starosti. Od 3 visokih šol, ki imajo preko 5000 vpisanih, je najvažnejša univerza v Dorpatu. Tik ob preobratu so profesorji predavali v estonščini, ruščini in nemščini, dočim sedaj, ko so se privadili jeziku, predavajo samo v estonščini. Druga univerza se nahaja v Revalu, a tretja takozvana Glasbena visoka šola istotam. Predavatelji na tej šoli so iz bivšega petrograjskega konservatorija.

Iz Poljske.

—polj Boj med nemško in poljsko šolo. Varšava je zbrala pred meseci poljske begunce iz Nemčije, vsled zatiranja poljskega šolstva na nemškem Pruskem. V resoluciji pozivajo poljsko vlado, naj izvrši nad nemškim šolstvom na Poljskem represalije, s tem da zapre vse nemške šole ki presežajo dogovore mednarodnega manjšinskega pakta. Zdi se, da je prosvetni minister Poljske na strani teh propagandistov. R—ež.

Iz Japonske.

—jap Obče. Japonci so se učili in se uče od Evropejcev. Navzemaajo si duha in ga prikroje ter akomodirajo svojim prilikam. Človek bi mislil, da je japonsko šolstvo zelo nizko, a moti se. Japonska je leta 1921, imela 43.280 zavodov in vzgojevališč, počenshi od otroških vrtcev do univerz z 10.425.742 obiskujočih.